

על סיפורת ואוטובוסים * מישרד החינוך נגד עמוס

קינן * הפקיד האקורדיוניסט * מארק חלאסקו מכה שוב

לן לחולל מהפכה שירית שקידמה את השירה העיברית מעל לתהומות הזמן, ובמקביל קראה קריאתה תגר ביקורתית על שירת הדור הקודם (התקפת נתן זך על שירת נתן אלתרמן), הפעיל בנימין הרושובסקי את מירצו בין כותלי הארץ-גיברסטה העיברית בירושלים, וכמעט שבעלמם מן הנוף הסיפורתי. עד היום, אחד מנעלמי הסיפורת העיברית הוא נושא עבודת הדוקטורט שחיבר הרושובסקי, עבודה שאיש אינו מכיר את שמה או יודע את מקומה.

אלא ששעתי-רצון גדולה שלפה את בני-מין הרושובסקי הולכה אותו עד הלום. אותה שעתי-רצון היתה האקמתה של אוניברסיטת תל-אביב, שניקוה לקרבה עם פתיחתה נהר עצום של כוח-אדם עיוני, שלא עמד בבחינת האיכות של האוניברסיטה הירושלמית וזכה בקידום אקדמי חסר תקדים בתולדות ההיסטוריה האקדמית בעולם. במיסגרת מנקות זו הפך בנימין הרושובסקי להיות המכניס המורץ, צא, ובעל הסמכות, אפיפיורית העליונה באוניברסיטה התל-אביבית הצעירה, תוך כדי שהוא מרעיף תארי דוקטורט על ימין ושמאל, ומייסד גזע של ביצור-עיסטים בביקורת הסיפורת. רבים מהדוקטורים ל"סיפורת" שצמחו תחת ידיו בעבר, וגם אלה שהוא מטפחם בהווה, הן עקרות-בית שהעדיפו את האוניברסיטה על ההוראה בבתי-הספר העממיים. תכונה המאחדת את כל תלמידיו של הרושובסקי, היא נכונותם המחולטת להשקפות עולמו, וזוויות התיסכול של בחינתו את מלאכת יצירת הסיפורת.

במשך עשור שנים, כפטריות אחרי-הגשם, פיתחה האוניברסיטה התל-אביבית רשת ענפה של מוסדות סיפורתיים, המכילים בין השאר את: החוג לסיפורת עיברית; החוג לתורת הסיפורת הכללית; מכון כץ לחקר הסיפורת והמכון הישראלי לפואטיקה ולסמיוטיקה מיש פורטר - כאשר מאחרי כל המוסדות הנ"ל ניצב 'האח הגדול' הכל יכול של הסיפורת - בנימין הרושובסקי, שממנו נטו קורי עכביש של תכנים, שחבונאמת ותיסול-חשבונות - לכל החוגים והמכוני-נים הנ"ל. וכל המאבקים האישיים המתנהלים מזה שנים בין כל הגופים הסיפורתיים של האוניברסיטה התל-אביבית לא תרמו קצה זית להרמת קרנה של הסיפורת הישראלית, וגם לא להערכה חיובית של הביקורת. כל שנעשה, נעשה על-

דן רונין יועץ

קואופרטיב התחבורה אגד החליט לרכוש כמות ניכרת של עותקים מהכרך הראשון של גיליונות עיתון הסיפורת פרוזה, ולחלקם בחדרי המנוחה של נהגיו, תוך כוונה לפתוח להם צוהר למתרחש בסיפורת הישראלית, סימן בולט להשפעת 'המהפך המדיני' על המועצה לתרבות ולאמנות שבהנהלת הגב' לאה פורת, ניתן למצוא תחת הכותרת חברים מספרים על ישר. בשנת 1972 העניקה המועצה לעמוס קינן, עבור העלאת מחזהו זה, סכום של 35,000 ל"י (קרוב ל-150 אלף ל"י כיום). כאשר מסר המוציא לאור של קינן, את ספר מחי-זותיו חברים מספרים על ישר + כי עודני מאמין בך לוועדה מטעם המועצה הרוכשת ספרים מקוריים, עבור סיפורת ציבורית וסיפורת של בתי-הספר, מצאה הוועדה את הספר בלתי-מתאים. אחרי שי-המזל תבע את העותק שמסר לוועדה כחזרה, וקיבלו, הוא גילה בתדהמתו, שכמה מעמודי הספר אפילו לא נפתחו. בכונתו המו"ל לערער על הטיעון של הוועדה, ובמקביל לפנות פומבית אל שרי-החינוך, זכרון המר, יועצה ואיש-סודה של לאה פורת במועצה לתרבות ולאמנות, ד"ר דן רונין, יש לו תחביב מכניס. במוציא-שבטות הוא יוצא עם האקורדיון שלו אל מועדון החזן הירושלמי, שם הוא מרקיד תיירים בריקודים ישראליים. מועדון החזן הוא חלק ממרכז החזן הירושלמי, המסובסד בסכום הקרוב לשש ספרות בידוי המועצה לתרבות ולאמנות. אגב, ציפורי-שיר לוחשות כי הד"ר רונין הגיע

לקיצה של הקאריירה שלו במועצה לתרבות ולאמנות, אחרי שלא עלה בידו למלא כהלכה את התפקיד שירש מד"ר מכמן-מילקמן. סירטו האמנותי של צבי גורן על להקת החרשים-אילמים שבהדרכת הרקדן והכוריאוגרף משה אפרתי, שיוקרו השבוע ברומא בתחרות פרס איטליה, עשוי להיות מיר-רקציה תרבותית חסרת-תקדים בתחרות. הבלט של הלהקה, מיר-קמים, שהוקמו לפני שבוע בטליוויזיה הישראלית, עורר שאלות רבות בקרב קהל שוחרי הבלט בארץ, שנאלצו החדוש לעזוב במהלך הופעותיה של להקת בת דור שהציגה את הבלט האמריקאי הסקרני על שיגשגון המוסיקה. אחת השאלות: מדוע על הציבור לממן הבאת כוריי-אוגרפים אמריקאים שעבר זמנם בכספי משלם המיסים הישראלי, בעוד שבארץ מצויים כוריאוגרפים מאיכותו של אפרתי.

מארק חלאסקו 1970

חיים של כלב, ספורו של המספר הפולני מארק חלאסקו, שהתגורר בארץ בי-שנות ה-50' המאוחרות ופורסם בזמנו בעיתון זה (העולם הזה, 1329, 1330) בתירגומו של דידי מנוסי, פורסם שוב, הי פעם בירחון פרוזה, מבלי שאיש-בדע מאיכותו של תירגומו. חיים של כלב נחשב, כיום, כתיאור המהימן ביותר של אורחות החיים בארץ במחצית שנות ה-50', וכאחד ממפלי-טיהדרך להתבוננות סיפורתית בלתי-מוזיפת של החיים הישראליים.

רוקנת לעיברית ביושב מדהים עד כדי חרול. קיימת אירוניה בכך שברשימה תחת הכותרת על גביאים ומקוינים (מערוב 11.8) שפירסם ח"ב משה שמיר, הוא מנתח את שירת שני אליליו הגדולים של הרושובסקי, ברטולד ברכט ואורי צבי גרינברג. שמיר טוען וקובע במאר-מרו, בזכות שני המשוררים הנ"ל, מתוך ראיית השירה כמקור של מהפכנות, של חמדה מצפנית ושל אי-שקט מוסרי ורוחני. כל המרכיבים, שאינם נבחנים כלל בביקורת הסיפורת והשירה על-פי אסכולת הרושובסקי, המתמקדת במיונים מילוליים.

משורר אלמוני בשם גבי דניאל? בשנ-תוני טימן קריאה, שיריו של 'המשורר' גבי דניאל, שנידאו כסדרות של הרצאות אקדמאיות על דיגימות של שירה, ונועדו להמחיש למשוררי-החסות של אוניברסיטת תל-אביב את הקו שעליהם לנקוט על-מנת שהרושובסקי ושות' יתייחסו אליהם. הדמות שהסתתרה מאחורי השם גבי דניאל לא היתה אלא... בנימין הרושובסקי.

האמת הבסיסית למויגת המעורבות הי-מורה של הרושובסקי, ודבקוהו בברכט וגרינברג, נובעת מתוך כמה סיבות המ-ידיות כעיסה על נחתומה: התעלמות מכוונת מן ההווה היצירתי בארץ; אידי-שיום (הרושובסקי נמנה עם האידישיס-טים, משוללי האידיאלוגיה שפיתח י"7 פ"ץ במילחמת-השפות בין האידיש ל-עיברית בראשית המאה) וקונאתו ביוצרי האמת, תוך שהוא מטיל על נושאי-כלי להטיל את מרות תיסכוליו בהם.

במהלך העשור האחרון, התפתח הגוף שנועד להפיץ ולהגביר את ערך הסיפורת - למפלצת רבת גפיים ובעלת ראש אחד, שבראשה ניצב בנימין הרושובסקי. יחד עם מרעיו הם מאיימים על השפיות הסיפורתית והביקורתית במדינה, שלא לדבר על ערך ה"יצירותיות". כך זרה כוכבו של דור מבקרות סיפורת, גברות מפוככי-סות ומומחיות לסיפורת, שרכשו לעצמן שם עולם בניתוח הצבעים בשירה של סילווייה פלאת, ובספירת האותיות בי-זוליס של ג'יימס ג'יימס. ביניהן מצויים גם כמה זכרים שהקדישו את הקריירה האקדמית שלהם למיון מיספר השורות בנות ארבע המילים בטריוסטאס שאנדי של לורנס סטרן, איש המאה ה-18, או בה-קמת תחנת-איסוף לחתי מדבר אחרונים. במילים אחרות, הרושובסקי הקים דור של אנשי-מדע המגלים אטימות מוחלטת לאותה מהפכה העוברת על הסיפורת הי-עיברית-ישראלית, שכמה מצעיריה בכוחם להתמודד - ויצירותיהם אף מתמודדות - עם הטובות שביצירות העכשוויות המת-פרסמות בעולם הרחב.

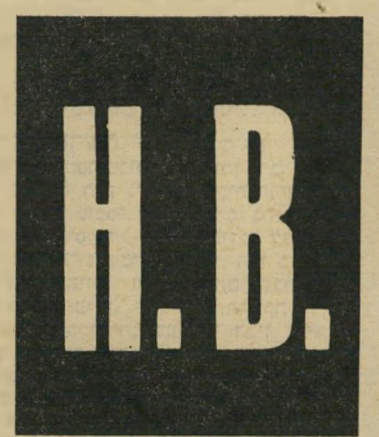
במקביל ליצרים הביקורתיים האפלים הנ"ל, הנוגסים בכל חלקה סיפורתית טרי בה, בנימין הרושובסקי וכמה תלמידיו מצאו פורקן מקורי למדי להפגת תיסכור-ליהם היצירתי, תוך כישרון נדיר לתרי-גם שירה לשירה באיכות של תירגום מילולי יבש, כמו היו מחשבים אלקטרו-ניים. לפתרון זה לתיסכוליהם הם הדביקו כרוה של בשורה, משהו בנוסח של אנשי-עילית תרבותיים, הטורחים ומביאים מהי-עולם הגדול והרחב עבור הפרמיטיבים העשירים, הכהים הממוטמים של איץ-הקודש, את מיטב השירה העולמית, המי-

התוצאה היתה כתיבת בשם הסיפורת, שהחל דרכו בפירסום מאמרים על מנ"ל לזי מוכר ספרים, ח"נ ביאליק וש-אוד משרניחובסקי, כתיבת שיר-מורה השתעבד לביטולה של הסיפורת עיברית, והפך עבד-עולם של סיפורת אומות אחרות והשתעבדות-מצרון לכמה תיאוריות צדדיות ומשוללות משמעות כל-שהי של בלשנות. בשלב זה של איבוד הקשר עם ההתרחשות המרתקת ביותר בתולדות הסיפורת העיברית, דריכת כר-כבו של דור סופרים ראשון שהעיברית היא שפת-האם שלו, סיפק בנימין הרר שובסקי לקוראי הסיפורת מילוני-כיס, על-מנת שיבחינו בהבדלים המאד-חשובים בין ענפי ביקורת בלשנית של הסיפורת כסמיוטיקה, סמיוטיקה, סמיוטיקה וסמיו-פריולר.

שלב הניווט הבא של מדע הסיפורת באוניברסיטה התל-אביבית ואנשי הסיפורת, היה שפוחה של הנחת היסוד היא בחינת הדיבר האחד-עשר: סופרים יוצרים את סיפוריהם, ומשוררים את שיריהם, בשירות הביקורת. הנחה שמנחה עד עצם היום את בנימין הרושובסקי ושות', הנחה שביססה הד"ר מנחם פרי, עורך השנתון טימן קריאה בנאאמו בבית נשיא המדינה, לפני כחצי שנה.

המרכיב האנושי-יצירתי היחידי שנר-אה במהלך טוויית קורי התככים הנ"ל, וההשתלטות על הצד המחקרי של הסיפורת בארץ, התרחש כאשר נבע קרע בין בנימין הרושובסקי לבין מנחם פרי, שי-הביא ליצירת השנתון טימן קריאה בערי-כת פרי, שריכו מסביבו קבוצת משרי-ררים וסופרים מן המעלה השנייה, שהיו נכונים להתאים את יצירותיהם לאימומי-הדוקטורים לסיפורת אנשי אסכולת-הרר-שובסקי.

אלא שמרכיב אנושי זה של פילוג, שהביא ניצוץ של תיקוה - כבה. הני-חות-היסוד אודות היוצרים, 'העלובים' שנועדו לספק את חומר-הגלם-הסיפורתי ל'מבקרים', איחדו מחדש את הרושובסקי עם פרי, ומוציאו של איחוד זה היו כמה סדרות של שירים מיובשי רגש, שפירסם

בנימין הרושובסקי 1/אז גבי דניאל ?

מנת לעורר התעניינות בתפקידם של אותם מבקרים, בהרמת קרנה של היצירה "כא-שר יצירה, בעיניהם, היא, ביקורת הסיפורת".

ואכן, במשך שנים פירסמו חוקרי / צאצאיו של הרושובסקי מעבודותיהם בי-מוספים לסיפורת ובכתיבת-עיתון סיפורתיים שונים, עבודות שהוקדשו והוקרבו למולך הסיפורת התל-אביבית. אלא שבעתאם ל-חוקי היצע והביקוש, ולעליית הטרר-הלוגריתמי של תלמידי הרושובסקי, נוצ-רו פקקי-תנועה ביקורתיים והצטברות של מאגרי מאמרים וניתוחי סיפורת, שיצרו צורך פירסומי יוצרתי אסכולה זו, בייסודו של כתיבת-שאינה פלונטר האותיות הנ"ל.